

Gustave-Armand Backman.

Sedan jag blifvit något orienterad vid K. teatern efter mitt inträde vid dess elevskola 1866, fäste jag mig vid en liten gammal sirlig man, något egendomligt klädd, hvilken tycktes vara mycket hemmastadd och väl bekant med alla teaterns sujetter, såväl damer som herrar. Om aftnarna kom han i hvarje mellanakt upp på scenen och underhöll sig på ett lifligt sätt med de uppträdande, hvarvid han hördes kåsera om konsten i allmänhet, men mest om teatern i Paris, hvarvid namnen Talma, mademoiselle Mars, Auber och Adam ofta nämndes, och då blef den lille mannen liflig och gestikulerade som en verklig sydlänning. Den gamle, som tycktes vara godt sjuttio år, var alltid klädd med gammalmodig elegans.

Snäfva benkläder, ljus väst, samt brun frack, därtill »fadermördare» och en hög halsduk lindad om halsen. I frackens knapphål bar han alltid

några ordensband. Då han syntes ute, bar han alltid en rundskuren blå klädeskappa med sam-metskrage, hög hatt, samt därtill käpp med guldkrycka. Peruken var alltid väl friserad, men i nacken stack det silfverhvita håret fram.

Innan kort visste jag, hvem den originelle mannen var. Hela teatern och för öfrigt hela den tidens Stockholm hade reda på den gamle ryttmästaren Backman, ett af de älskvärdaste original som väl funnits i vår goda hufvudstad under det förflutna seklets senare hälft.

Gustave-Armand Backman var född i Paris den 22 april 1795, och tillhörde den välbekanta stockholmsläkten, bland hvars mer kända medlemmar äro att räkna k. teaterchefen öfverste Backman, samt den skicklige öfversättaren Carl Johan Backman. Sin första uppfostran fick Gustave-Armand i Paris, kom därefter i början af århundradet till sitt rätta fädernesland, gick in på militärbanan och fick anställning vid Jämtlands fältjägare, hvarifrån han dock ganska tidigt tycks ha tagit afsked, sedan han dock, efter hvad som säges, deltagit i Carl Johans krig med Norge, hvilket nog kan ha sin riktighet, enär han var innehafvare af Carl-Johans-medaljen. Vid sitt afsked ur krigstjänsten hugnades Backman med ryttmästaretiteln. Nu var han fri och ledig och nu begaf han sig tidt och ofta till glädjens stad, Paris, där hans första ungdom förflutit och här svärmade han mest för musik och teater och knöt förbindelser med

världsstadens storheter på alla områden. Sålunda gjorde han bekantskap med Thiers, Hugo Scribe, Lamartine, Auber och många fler och i Paris öfversatte han pjäser för teatern i sitt hemland, såsom »Strozzi och Martino», »Ett klosteräfventyr» m. fl. Till sist hedrades han med hederslegionen — och öfver den kände Backman sig icke litet stolt.

På fyrtioalet nöjde han sig dock icke längre med att öfversätta pjäser, utan började äfven skriva original, och det är historien om hans »Karl XII» som kanske gjort Backman mest ryktbar inom vida kretsar. Han hade inlämnat sitt stycke till k. teatern, men här hade man funnit det omöjligt. För att ursäktas sig föregaf direktionen att den ej hade någon som kunde utföra kungens roll, såvida icke Sevelin, den store komikern, ville spela kungen. Men äfven han var omöjlig:

— Min bäste herr ryttmästare, — lär han ha sagt — någon Karl XII-roll kan jag ej åtaga mig, men kan jag stå till tjänst med Karl XIII, så mycket gärna.

Nu blef Backman rasande, öfversatte pjäsen på franska, reste till Paris och öfverlämnade manuskriptet till Scribe — »till benäget påseende». Den utmärkte komediförfattaren hade efter genomläsningen utropat — på franska förstås:

— Hr ryttmästare! Låt oss ingå författarebolag! Låt oss arbeta tillsammans! — Men

Scribe dog, tyvärr, och pjäsen kom icke upp i Paris heller. Men gubben Backman var en seg natur och envis. Han vände sig till Zetterholm vid Södra teatern och denne antog stycket med villkor att låta någon omarbete detsamma. Härpå gick Backman in och omarbetningen anförtroddes åt J. F. Lundgrén, signaturen »Uller», som dock fordrade fria händer, hvilket tillerkändes honom. »Uller» har själf i sina efterlämnade, af J. Neander utgifna teateranteckningar, berättat om sitt äfventyr med Backman och hans pjäs. Denne senare hade gjort stycket i fem akter, »Uller» stöpte om den till *tre* och gaf den bland annat en ny titel: »I Pommern och Turkiet», och innehållet blef också i grund omgjordt. På generalrepetitionen var Backman närvarande, men redan i pjäsens början utbrast han rasande: »Det här är icke min pjäs, här har jag ingenting att göra!» hvarpå han rusade sin väg från teatern, hvilken han sedan aldrig besökte.

Den 5 maj 1864 gick för första gången »I Pommern och Turkiet», men stycket var äfven i sin nya form ytterst svagt och fick något värde endast genom hr Thegerströms karaktäristiska bild af kung Karl. Kritiken var icke vidare blid, och nu passade Backman på och beklagade sig. »Hade man uppfört *hans* stycke, hade resultatet blifvit annorlunda». Bland andra uppvaktade han Herman Bjursten, som i Nya Dagligt Allehanda den tiden skref om teater

och konst, och denne skref ett roligt och satiriskt kåseri om ryttmästaren-författarens alla missöden med sitt stycke. Det lustiga var, att Backman icke märkte driften utan tog allt på allvar, till den grad att då han mötte Bjursten på Norrbro föll han denne om halsen och tackade honom för upprättelsen. Men den olycklige »förbättraren och bearbetaren» af Karl XII hatade Backman af hjärtat. Den gamle Mengel sökte en gång ställa till försoning, men då rusade Backman upp och ropade:

— Den, som förnärmar min ära, honom skjuter jag ned på trettio stegs afstånd!

Dock, tiden läker alla sår och vid den tiden, då jag lärde känna gamle ryttmästaren, talade nästan ingen mer om hans olyckliga »Karl XII» och icke om »Pommern och Turkiet» heller. Gubben Backman satt helst uppe i artistfoyern i en länstol framför stockbrasan i den stora gustavianska marmorspiseln och försummade akt efter akt. Här, omgifven af en krans af teaterns unga skönheter, föredrog han att på sitt älskvärda och lätta sätt kåsera om sitt kära Paris och om de celebriteter, han där varit tillsammans med under sin stolta mannasträffs dagar, och då drogo ljusa skyar och leende bilder för den gamles inre syn, under det han stirrade i eldstaden, där den hvita falaskan skapade underliga figurer öfver de glödande bränderna. Ibland sjönk till sist det vackra

hufvudet ned mot bröstet — och gamle ryttmästaren slumrade af en stund.

En dag i juni 1871 kom den gamle upp till Oxtorget, där han hade sin bostad. Plötsligt, nära sin port, segnade han ned på gatan. En åkardräng från den å torget varande åkarstationen skyndade till och på samma gång anlände en af Lagergrens kafés kypare, hvilken väl kände Backman. Dessa buro upp honom i hans våning, men då läkaren anlände var den gamle redan död.